

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.189-202>

УДК 711.454

Вяткін Костянтин Ігорович,

кандидат технічних наук, доцент кафедри Міського будівництва

Харківський національний університет

міського господарства ім. О.М. Бекетова

vyatkin.k.i@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-2394-3779>

ЕТАПИ РОЗВИТКУ МІСТОБУДІВНИХ СИСТЕМ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Анотація: стаття присвячена проведенню аналізу історичного розвитку основних принципів містобудування від етапів розвитку первинних міст до сучасних підходів до формування комфортного урбанізованого простору. Кожен етап цивілізаційного розвитку зі своїми завдання практичного забезпечення життєдіяльності людини із різними суспільними та соціальними потребами, здійснює вплив на формування середовища існування людини – урбанізованого простору із набором функціональних характеристик, здатних задовольнити населення не певному технологічному, соціально-економічному та суспільному рівнях розвитку. Кожен наступний етап розвитку містобудівних систем акумулює провідні досягнення попередніх етапів та характеризується пошуком шляхів забезпечення нових потреб населення, що формуються внаслідок розвитку соціуму, технологічного розвитку та факторів зовнішнього середовища. У статті проаналізовано ретроспективу розвитку містобудівних систем, їх основні принципи та характеристики. Визначено авторів досліджень, присвячених розвитку містобудування та провідних містобудівників різних історичних епох. Дістала подальшого удосконалення розробка етапізації розвитку містобудівних систем шляхом проведення ретроспективного аналізу та визначення принципів формування містобудівних систем у різні історичні періоди. Запропоновано визначити додаткові до класичної етапізації типи розвитку містобудівних систем, що характеризують сучасний стан містобудування та його перспективні тенденції. У результаті проведеного аналізу формуються уявлення про подальші тренди розвитку систем містобудування, зокрема аналізуються процеси агломераційного розвитку як перспективи вирішення ряду нагальних проблем урбанізованих територій. Розглядається роль субурбанізаційних процесів у системі агломераційного розвитку як форми забезпечення комфортного співіснування у системі «людина-природа-урбанізоване середовище».

Ключові слова. містобудівна система; територія; урбанізований простір; етапи розвитку містобудівних систем; субурбанізація.

Постановка проблеми. Розвиток містобудівних систем має глибоке історичне коріння. Урбанізовані території та їх основні характеристики тісно залежать від історичної спадщини території. Розвиток містобудівних систем, в першу чергу, відбувався під впливом зміни потреб населення: технологічний, соціально-економічних, суспільних, психологічних, побутових тощо. Аналіз кожного етапу розвитку містобудівних систем дає зрозуміти ретроспективі їх удосконалення та формування певних проблемних аспектів для подальшого розвитку. Отже, аналіз ретроспективи розвитку містобудівних систем допомагає не лише проаналізувати історичний шлях процесі урбанізації під впливом факторів розвитку соціуму, але і акумулювати основні принципи та підходи до розвитку містобудівних систем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розвиток містобудівних систем має високу актуальність, адже від нього безпосередньо залежать умови життєдіяльності населення та розвиток суспільства вцілому. Актуальність дослідження визначає увагу науковців до даної тематики. Зокрема, питання розвитку містобудівних систем, формування їх принципів та основні характеристики у різні історичні періоди, визначення факторів впливу на зміни містобудівних концепцій відображені у дослідженнях Г. Й. Фільварова [1-3], А. М. Плешкановської, О. Д. Савченко [4, 5], М. М. Дьоміна [6], Е. Берджесса [7]. Проте розвиток науки та техніки, зростання потреб людства визначає нові вимоги до формування базових принципів розвитку сучасних містобудівних систем, що і обумовлює актуальність дослідження.

Мета та завдання. Враховуючи актуальність дослідження, було сформовано мету статті, яка полягає у обґрунтуванні проведення етапізації процесів розвитку містобудівних систем.

Відповідно до поставленої мети вирішуються наступні завдання:

- проаналізовано теоретичні підходи до етапізації розвитку містобудівних систем,
- обґрунтовано сучасні етапи розвитку містобудівних систем на основі аналізу попереднього досвіду та сучасних тенденцій урбаністики,
- удосконалено етапізацію розвитку містобудівних систем шляхом проведення ретроспективного аналізу та визначення принципів формування містобудівних систем у різні історичні періоди.

Виклад основного матеріалу. Сучасна література розглядає поняття містобудівної системи як комплексної багатфакторної сукупності елементів різного функціонального призначення із урахуванням не лише ролі кожного

елементу у гармонійному функціонуванні системи, але і з урахуванням взаємодії окремих елементів з метою створення синергетичного ефекту [8]. Ретроспективний аналіз дефініції містобудівної системи відображає не лише специфіку підходів до визначення поняття у науковій літературі та формування теоретико-методологічних визначень, але і формує реальну картину практичного розвитку містобудівних систем, викликів та перспектив розвитку містобудування на різних етапах розвитку суспільства [9-10]. Звернемося до ретроспективного аналізу теоретико-методичних підходів до визначення поняття містобудівних систем з метою формування уявлення про етапи розвитку містобудування відповідно до тенденцій розвитку суспільства та соціально-економічних викликів.

У дослідженнях теорії містобудування Г. Й. Фільваровим [1] окреслено два умовні етапи розвитку містобудівних систем. До першого (нормативного) етапу автором було віднесено містобудівні процеси, які розвивалися у період індустріалізаційного розвитку. Другим (оптимізаційним) етапом Г. Й. Фільванов визначає постіндустріалізаційні процеси, які характеризуються, на думку автора, «пошуком шляхів адаптації містобудівних процесів до вимог суспільства» [2, с. 6]. Також, автор розглядає доіндустріалізаційну епоху як епоху накопичення знань для подальшого розвитку містобудування.

За Г.Й. Фільваровим виділяються наступні етапи розвитку містобудівних систем. Доіндустріальні цивілізації (Стародавні міста, середньовічні міста, епоха Ренесансу). Період характеризується збором базової інформації про взаємозв'язки функціонування містобудівних систем, її осмислення та структуризацією, базовим фактором впливу на процеси містобудування визначено природу та її закони («природа кращий упорядник речей») [2].

З другої половини XVIII століття розпочинається новий цивілізаційний етап – Індустріалізації. Він характеризується набуттям та поглибленням знань про окремі об'єкти містобудівних систем, пошуком підходів гармонійного проектування містобудівних систем в умовах промислового розвитку: функціональним зонуванням, забезпеченням транспортної доступності, епохою залізобетонних будівель та споруд. У цей період активно розвиваються міста-промислові центри Західної Європи, США, Російської імперії (СРСР) [3, 11].

З середини XX століття розпочинається постіндустріальний етап. У рамках даного етапу містобудівна система розвивається не лише як уособлений елемент, а у взаємодії із оточуючою територією, розвиток методології системного та екологічного підходів, застосування моделей економіко-математичного моделювання. Ряд авторів розвивають цікаві концепції містобудівного розвитку, які до цього не застосовувалися на практиці, зокрема: Э. Берджесс («Теорія структури урбанізованого простору», розробка

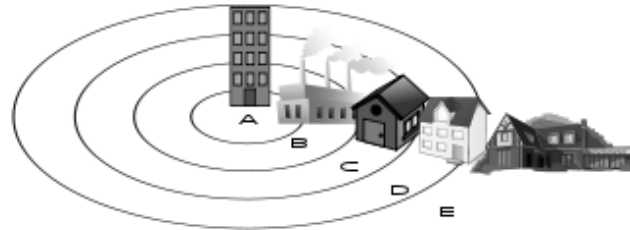
концентрично-кільцевої моделі просторової структури міста), Хомер Хойт (теорія секторів, 1939 р.), М.О. Ладовський (параболічна схема розвитку міста), Доксіадес («Світове місто»), М. Мілютін (ідея функціонального зонування, «лінійне місто»), М. Диканський (розвиток міських агломерацій), Московська містобудівна школа, О.О. Брудний (концепція «Екополіс»), Д. Н. Кавтардзе («біотичне місто», 1981 р.), А. М. Тетіор («стійкі поселення», 1990-і рр.), В. А. Колясникова («ноосферне місто» 2000 р.) [4, 12-14].

Досліджуючи питання розвитку систем містобудування, А.М. Плущкановська та О.Д. Савченко, що розвиток нових міст тісно пов'язаний із соціально-економічним розвитком певної цивілізації або окремої держави, іноді можна спостерігати і зворотній ефект, коли розвиток певного міста у зв'язку із його вдалим географічним, транспортним, торговим та іншим розташуванням призводить до соціально-економічного розвитку території [4]. Авторки дослідили розвиток містобудівних систем у періоду останніх трьох тисяч років, визначивши економічні, соціальні, ідеологічні фактори впливу на розвиток міст, враховуючи їх внутрішнє чи зовнішнє для міста походження. Дане дослідження дозволило визначити, що роль економіко-соціальних та технологічних факторів у розвитку підходів до містобудівного розвитку є вирішальною. Виокремлення епох розвитку містобудівних процесів дають змогу визначити основні фактори впливу на містобудівні системи, серед яких [5, 15]:

- соціально-економічні,
- технологічні,
- екологічні,
- транспортні,
- інформаційні та інші.

Доведенням впливу даних факторів на розвиток містобудівних систем можна визначити результати досліджень ряду науковців, що стосуються планування територій міст у різні історичні періоди. Зокрема, прикладом впливу соціально-економічних чинників на містобудівні процеси можна визначити сучасні міста із їх системою селітебних зав'язків та зав'язків прикладання праці, що досліджувалося М. М. Дьомінім [6]. Класичні дослідження соціально-економічних функцій містобудівних систем належать Е. Берджессу, автором навіть було введено поняття соціології міста. Його концепція концентричних зон об'єднувала територіальне планування функціональних систем економічного та соціального блоків, їх зонування шляхом розробки кільцевої концепції. Основою впливу на розселення населення автор вважав промисловість, адже його дослідження проводилися на стику індустріальної та постіндустріальної містобудівних епох [7]. Отже,

Е. Берджессом досліджувалися окремі аспекти розвитку суспільства та забезпечення соціальних потреб населення у рамках формування системи їх розселення навколо промислових та ділових зон. Приклад моделі концентричних зон Е. Берджесса представлена на рис. 1.

А – діловий центр; Д – зона житлових районів середнього класу;
В – промислова та комерційна зона; Е – зона елітних житлових районів;
С – житлові райони, трущоби.

Рис. 1 – Концентрична модель містобудівної системи Е. Берджесса [7]

Отже, аналіз соціально-економічних факторів впливу містобудівних систем дозволяє визначити процеси відцентрування населення від районів ділової активності та промислових зон, отже окремі аспекти субурбанізаційних процесів розглядалися у концепціях містобудування ще з початку ХХ століття.

На основі ретроспективного аналізу, проведеного автором, розроблено удосконалену концепцію етапів містобудівного розвитку: доіндустріалізаційний етап – табл. 1 [16-20], індустріалізаційний етап – табл. 2, постіндустріалізаційний етап – табл. 3, сучасний етап – табл. 4

Таблиця 1

Етапи містобудівного розвитку. Доіндустріалізаційний етап

Етап розвитку містобудівної системи	Принципи формування	Результати етапу
1	2	3
Стародавній світ (4 тис. до н.е. до 476 р. н.е.)	Вплив природи та стародавніх вірувань на побут людини, будівництво культових споруд. Необхідність централізованого розміщення населення для будівництва великих проєктів, що потребували робочої сили. Необхідність захисту міст. Міста були торговими центрами, що відображалося на будівництві та шляховому господарстві. Компактне планування. Розвиток місцевих стилів	Визначення та акумулювання базових принципів містобудування. Створення об'єктів, що є історичною спадщиною людства. Удосконалення декоративного облаштування. Визначні архітектори (Імхотеп, Хеміун, Інені, Сенмут)

Продовження табл. 1

1	2	3
Античність (3 тисячоліття до н.е. по 5 ст. н.е.)	У містах проживали торговці та ремісники. При перенаселенні міста, частина населення формувала колонії. Вплив соціо-культурного розвитку на містобудування (наприклад, будівництво площ для зборів громадян, акрополів, амфітеатрів тощо). Розвиток оборонних, інженерних, транспортних споруд	Розвиток будівель соціального призначення, формування системи полісних (міських) громад з особливими правами на володіння землею. Поява багатоповерхових прибуткових будинків. Формування античного архітектурного стилю. Формування філософських підходів до розвитку територій. Поява нового адміністративно-територіального поділу та громадянства (Видатні архітектори Апполодор, Вітрувій, Евпалін, Дінократ Родоський, Каллікрат, Архімед, Метон Афінський, Іктін, Мнесікл, Скорпас, Фідій, Лісіпп)
Середньовічна Європа (V ст. - XV ст.)	Формуються зародки капіталістичних відносин із приватною землеволодінням, що впливає на формування поселень. Вирішальним чинником територіального планування стає торгівля. Технічний розвиток будівництва. Утворення міст-республік.	Зростає роль міст, міське населення виділяється від сільського комфортом проживання та вищим рівнем доходів. Запроваджується самоврядування. Сформовані основні типи громадських споруд (Леонардо да Вінчі, Мікеланджело Буонаротті, Бартоломео Франческо Растреллі, Жан-Жермен Суффло, Лож'є, Вільям Джой, Нічко, Йоахім Гром, Амброзій Рабіш, Вільгельм з Сна, Моріс де Сюллі, Жан де Орбаіс, Жан де Лу, Гоше де Реймс, Донато Браманте, Джованні Антоніо Амадео, Джордж)
Новий час (XV ст. – XVIII ст.)	Падіння феодального устрою стало причиною будівельного буму. Каталізаторами розвитку міст стає торгівля та культурний обмін, розвиток капіталізму впливає на розвиток міст. Розвиток промисловості, науки та техніки, розширення ринків сприяє зростанню міського населення. Нові географічні відкриття додають специфічний колорит Європейським містам, Промислова революція активізує процеси урбанізації.	Активізація процесів урбанізації та зростання населення міст у зв'язку із розвитком промисловості та формування нових центрів тяжіння населення – промислових міст. Поява ландшафтної архітектури та елементів субурбанізації (Петер Йозеф Ленне, Йоганн Грегор Мемхардт, Симон Луїс де Рей, Ленотр, Андре, Осман Жор Ежен, Клод-Маріус Вайс, Джованні Марія Бернардонні)

Етап характеризувався акумулюванням знань про принципи містобудівного розвитку, значним впливом природних факторів на процеси містобудування.

Таблиця 2

Етапи містобудівного розвитку. Індустріалізаційний етап
(розроблено автором)

Етап розвитку містобудівної системи	Принципи формування	Результати етапу
«Архітектура капіталізму» (XVIII – 1914 р.)	Перманентний будівельний бум. Активне будівництво «дешевого житла» та об'єктів соціальної інфраструктури для забезпечення зростаючого міського населення. Вплив розвитку залізничного транспорту на зонування та розселення населення. «Вибух» містобудування у США	Ускладнення процесів урбанізації у зв'язку із відсутністю системного підходу до забезпечення розвитку зростаючих міст-промислових центрів. Поява нових матеріалів – бетону та залізобетону, збільшення розмірів споруд. Зростає роль інженерів у містобудуванні (Антоніо Гауді, Рейнхард Баумайстер, Вальтер Адольф Георг Гропіус, Камілло Сітте, Хуберт Ріттер, Отто Хеслер, Джеймс Фрідріх Лудольф Хобрехт, Лююдвіг Хоофман, Михайло Григорович Диканський, Альберт Кан, Казімеж)
Після Першої світової війни (з 1914 р по 1939 р.)	Нова містобудівна ідеологія, що викликана розвитком післявоєнних країн до періоду Великої депресії. Будівельні матеріали, які більше не йшли на військові потреби почали використовувати у будівництві та відновленні. Залізобетонні конструкції масово впроваджуються у житлове будівництво. Масове зведення житлових будинків для розміщення населення, постраждалого після воєнних дій	Використання залізобетону у житловому будівництві, раціональність у будівництві для масового забезпечення житлом (Адольф Абель, Вальтер Адольф Георг Гропіус, Ернст Май, Хуберт Ріттер, Бруно Юліус Флоріан Таут, Теодор Фішер, Отто Хеслер, Олексій Вікторович Щусев)
Після Другої світової війни (з 1945 р. до середини 1950-х рр.)	Активне регулювання державою містобудівних процесів. Післявоєнна відбудова. Впровадження систем іпотечного кредитування. Житлова криза.	Економічне будівництво для масового забезпечення житлом. Розвиток систем іпотечного кредитування (Ле Корбюзьє, Йозеф Кайзер, Ернст Май, Хуберт Ріттер, Макс Фабіані, Олексій Вікторович Щусев, Норма Фостер)

Етап характеризувався розвитком індустріальної забудови, об'єктів промислового призначення та відповідного розвитку житлових районів для розміщення робітників зростаючої промислової зони. Воєнні події цього часу призвели до дефіциту житла та пошуку економічних форм розселення населення.

Таблиця 3
Етапи містобудівного розвитку. Сучасний етап
(розроблено автором)

Етап розвитку містобудівної системи	Принципи формування	Результати етапу
1	2	3
Інформаційний		
Мегаполіси (з 1915 р. до наших часів)	Розвиток капіталізму призвів до утворення транснаціональних корпорацій, у рамках функціонування яких розвиваються крупні міста. Активізація міждержавних та міжкультурних обмінів визначила нові вимоги до розвитку міст. Швидке зростання міського населення перетворило міста не малокомфортні перенаселені території. Мегаполіси стали фінансовими та виробничими центрами. Розвиток агломерацій.	Початок етапу глобальної урбанізації. Становлення фундаментальних принципів урбанізації. Нові стандарти містобудування. Нові виклики урбанізованого розвитку у зв'язку із неконтрольованим зростанням міст-центрів тяжіння населення. Розвиток агломерацій (Ілля Георгійович Лежава, Френк Лойт Райт)
Субурбанізовані міста-території (з 1950-х рр. до наших часів)	Місто розвивається з паралельним розвитком оточуючої території. Концепція є своєрідним продовженням концепції Берджесса з урахуванням сучасних містобудівних норм та вимог населення для формування центрів тяжіння	Розвиток агломерацій, зонування території міста та приміської зони, актуальність питань сталого та збалансованого розвитку територій (А. Дьюані, Е. Плейтер-Зайберк, Д. Спек, Г.М. Лаппо)
Екополіси (з 1990-х рр. до наших часів)	Планування відбувається з урахуванням принципів гармонійного співіснування з природою. У місті використовуються відновлювальні джерела ресурсів. Природокористування є раціональним. Усі об'єкти та елементи містобудівної системи є екологічними чистими та безпечними для життя та здоров'я людини, в свою чергу, життєдіяльність людини мінімально впливає на оточуюче середовище	Раціональне природокористування, методи мінімізації екологічного сліду міського населення та техногенного впливу урбанізованих територій (Річард Регістер – основоположник)

Продовження табл. 3

1	2	3
SMART-міста (з 1990-х рр. до наших часів)	Розвиток комфортного, ергономічного, безпечного міста із раціональним споживанням та гармонійним співіснуванням із оточуючим середовищем	Розвиток цифрових технологій у процесах урбанізації. Переміщення центрів підвищеної будівельної активності до країн Азії (К. Чарльз Бенінгем)
Утопічний		
Утопії (з XV ст. до наших днів)	Філософський підхід до принципів формування «ідеального» міста в уявленні людини, що, в першу чергу, пов'язано із досягненням «ідеального» суспільного розвитку та технологічного рівня, а потім підкріплення цих факторів містобудівними принципами	Принципи проектування міст майбутнього, коли рівень технологічного розвитку дозволить людству реалізувати на практиці креативні концепції (Томас Мор, Сент-Еліа, Ебінезір Говард, Ф. Райт. Ле Корбюзьє, Томазо Кампанелла, Костянтин Доксіадіс)

Сучасні етапи розвитку містобудівних систем характеризуються активним впровадженням процесів субурбанізації, формування агломерацій, застосування інформаційних технологій з метою підвищення комфортності проживання людей та розвитку містобудівних систем. Okремо виділено філософський етап розвитку містобудування, за яким формується уявлення про міста-утопії – ідеальні міста для життя людини, що можуть бути запроєктовані у майбутньому із розвитком технологій та соціуму.

Висновки та пропозиції. Отже, ретроспективний аналіз процесів розвитку містобудівних систем, проведений на основі етапізації системи містобудування, розробленої Г.Й. Фільваровим, дозволив визначити наступне. Отже, містобудівні системи є комплексними мультифункціональними системами, спрямованими на забезпечення комфортної життєдіяльності населення. Елементарноорієнтовний підхід до визначення поняття містобудівної системи, використовуючи концепцію М.М. Дьоміна щодо формування системи первинних елементів містобудівних інформаційних систем, доцільно представити у вигляді сукупності інформаційно-аналітичного забезпечення містобудівного розвитку, що є базисом формування цифрової моделі оцінки територій з точки зору їх перспективного розвитку, що буде досліджено у наступних розділах роботи. Акумулювавши досвід провідних науковців щодо теоретико-методичних визначень поняття містобудівної системи було проведено ретроспективний аналіз його розвитку.

Список використаних джерел:

1. Фільваров Генріх Йосипович // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. - 2015. - Вип. 40. - С. 5. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2015_40_4.
2. Фильваров Г.И. Воспитание архитекторов градостроительной специальности, мифологии архитектуры. Г.И. Фильваров - Досвід та перспективи розвитку міст України: Зб. наукових праць, 2004 – с. 43-47
3. Фильваров Г. И. Социально-пространственная организация производственного комплекса крупного города. Г. И. Фильваров – Градостроительство. – Киев, Будивельник, 1983. – Вып. 36. – с. 37-48
4. Плешкановська А.М. Епохи та міста // А. М. Плешкановська, О.Д. Савченко // Вид 2-ге, доповн. – К.: Логос, 2019. – 264 с.
5. Pleshkanovskaya A.M. Cities and epochs; scientific Ed. G.I. Filvarov. Kiev: Institute of Urbanistics A.M. Pleshkanovskaya, E.D. Savchenko - Logos, 2011
6. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем. – К.: Будівельник, 1991. – 184 с.
7. Баньковская С. Л. Эрнст Бёрджесс // Современная американская социология. М.:, 1994. Электронный ресурс. – Режим доступу: <https://socioline.ru/>
8. Лаппо Г.М. География городов. – М.: ВЛАДОС, 1997. – 497 с.
9. Шкодовський Ю.М., Каменський В.І. Урбаністика: підручник. — Х.: ХНУБА, 2011. — 180 с.
10. Куйбіда В. С. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи: збірник нормативно-правових актів і науково-аналітичних матеріалів з питань регіонального розвитку та просторового планування / В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов. – Київ : Видавництво «Крамар», 2009. – 176 с.
11. Заяць Т. А., Краєвська Г. О., Кравцова Т. Г. (2018). Просторовий розвиток регіонів та поселенських структур: безпековий аспект. Ефективна економіка. № 11., режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6643>.
12. Ріпенко А. І. Концептуально-правові засади використання земель для містобудівних потреб: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06 / А. І. Ріпенко; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". – Одеса, 2020. – 39 с.
13. Посацький Б.С. Простір міста і міська культура (на зламі ХХ–ХХІ ст.): Монографія. — Л.: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2007. — 208 с.
14. Смілка В. А. Синтез кадастру та моніторингу в містобудуванні / Смілка В. А. // Сучасні проблеми архіт-ри і містобуд. – Вип. 47, 2017. – С. 406–412.

15. Сардаров А. Проблемы архитектурного ансамбля (предпосылки формирования) / А. Сардаров // Архитектура и строительство. – 2013. – № 4 (234). – С. 62-65.
16. І. В. Міняйленко. (2013). Просторовий розвиток регіону: еволюція сучасних уявлень щодо сутності категорії, Ефективна економіка № 11
17. Чемакіна О. В. Шляхи підвищення ефективності використання міських територій / О. В. Чемакіна, Ю. О. Бондар. // Градостроительство, 2007. – С. 86–91.
18. Акулова И. И. Эффективность этажности жилой застройки крупных городов / И. И. Акулова / Проблемы экономики и менеджмента. – 2016. – № 5 (57). – С. 14-19.
19. Пандас А. В. (2015). Методи аналізу та регулювання просторового розвитку великого міста., Київ, ТОВ ТК Меганом, Науковий огляд, № 7 (17)
20. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку: практ. посіб. / О. Берданова, В. Вакуленко; швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – Київ: ТОВ «Софія-А», 2012. – 88 с.

References:

1. Filvarov Henry Yosypovych // Modern problems of architecture and urban planning. - 2015. - Vip. 40. - P. 5. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2015_40_4. (in Ukrainian)
2. Filvarov GI Education of architects of urban planning, mythology of architecture. G.I. Filvarov - Experience and prospects of development of cities of Ukraine: Coll. scientific works, 2004 - p. 43-47 (in Ukrainian)
3. Filvarov GI Socio-spatial organization of the production complex of a large city. G.I. Filvarov - Urban Planning. - Kiev, Budivel'nik, 1983. - Issue. 36. - p. 37-48 (in Russian)
4. Pleshkanovskaya AM Epochs and cities // А.М. Плешкановська, О.Д. Savchenko // Type 2, supplement. - К.: Логос, 2019. - 264 с. (in Ukrainian)
5. Pleshkanovskaya AM Cities and epochs; scientific Ed. G.I. Filvarov. Kiev: Institute of Urbanistics A.M. Pleshkanovskaya, E.D. Savchenko - Logos, 2011 (in English)
6. Demin NM Management of development of town-planning systems. - К. : Builder, 1991. - 184 p. (in Ukrainian)
7. Bankovskaya SL Ernst Burgess // Modern American Sociology. М., 1994. Electronic resource. - Access mode: <https://socioline.ru/> (in Ukrainian)
8. Lappo G.M. Geography of cities. - М. : VLADOS, 1997. - 497 p. (in Russian)
9. Shkodovsky YM, Kamensky VI Urbanism: a textbook. - Х.: ХНУБА, 2011. - 180 с. (in Ukrainian)

10. Kuybida VS Regional development and spatial planning of territories: the experience of Ukraine and other member states of the Council of Europe: a collection of legal acts and scientific and analytical materials on regional development and spatial planning / VS Kuybida, V. A. Negoda, VV Tolkovanov. - Kyiv: Kramar Publishing House, 2009. - 176 p. (in Ukrainian)

11. Zayats TA, Kraevskaya GO, Kravtsova TG (2018). Spatial development of regions and settlement structures: security aspect. Efficient economy. № 11., access mode: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6643>. (in Ukrainian)

12. Ripenko AI Conceptual and legal principles of land use for urban needs: author. dis. ... Dr. Jurid. Sciences: 12.00.06 / AI Ripenko; Nat. University "Odessa Law Academy". - Odessa, 2020. - 39 p. (in Ukrainian)

13. Posatsky BS City space and urban culture (at the turn of the XX-XXI centuries): Monograph. - L.: Lviv Polytechnic National University Publishing House, 2007. - 208 p. (in Ukrainian)

14. Smilka V.A. Synthesis of cadastre and monitoring in urban planning / Smilka V.A. // Modern problems of architecture and urban planning. - Vip. 47, 2017. - P. 406–412. (in Ukrainian)

15. Sardarov A. Problems of architectural ensemble (prerequisites for formation) / A. Sardarov // Architecture and Construction. - 2013. - № 4 (234). - P. 62-65. (in Ukrainian)

16. IV Minyailenko. (2013). Spatial development of the region: the evolution of modern ideas about the essence of the category, Effective economy № 11 (in Ukrainian)

17. Chemakina O.V. Ways to increase the efficiency of urban areas / O. V. Chemakina, Yu. O. Bondar. // Urban planning, 2007. - P. 86–91. (in Ukrainian)

18. Akulova I.I. Efficiency of storeys of residential construction of large cities / I.I. Akulova / Problems of economy and management. - 2016. - № 5 (57). - P. 14-19. (in Russian)

19. Pandas AV (2015). Methods of analysis and regulation of spatial development of a large city., Kyiv, Ltd. TC Meganom, Scientific Review, № 7 (17) (in Ukrainian)

20. Berdanova O. Strategic planning of local development: practice. way. / O. Berdanova, V. Vakulenko; Swiss-Ukrainian project "Support to Decentralization in Ukraine - DESPRO". - Kyiv: LLC "Sofia-A", 2012. - 88 p. (in Ukrainian)

Аннотація

Вяткин Костянтин Игоревич, кандидат технічних наук., доцент кафедри городского строительства Харьковского национального университета городского хозяйства имени А.Н. Бекетова.

Этапы развития градостроительных систем: ретроспективный анализ и тенденции.

Статья посвящена проведению анализа исторического развития основных принципов градостроительства: от этапа развития первичных городов до современных подходов к формированию комфортного урбанизированного пространства. Каждый этап цивилизационного развития со своими задачами практического обеспечения жизнедеятельности человека с различными общественными и социальными потребностями, оказывает влияние на формирование среды обитания человека - урбанизированного пространства с набором функциональных характеристик, способных удовлетворить население на определенном технологическом, социально-экономическом и общественном уровнях развития. Каждый последующий этап развития градостроительных систем аккумулирует передовые достижения предыдущих этапов и характеризуется поиском путей обеспечения новых потребностей населения, формируются в результате развития социума, технологического развития и факторов внешней среды. В статье проведен анализ ретроспективы развития градостроительных систем, их основные принципы и характеристики. Определены авторы исследований, посвященных развитию градостроительства и ведущих градостроители разных исторических эпох. Усовершенствована этапизация развития градостроительных систем путем проведения ретроспективного анализа и определения принципов формирования градостроительных систем в различные исторические периоды. Предложено дополнить классические этапы развития градостроительных систем, характеризующие современное состояние градостроительства и его перспективные тенденции. В результате проведенного анализа формируются представления о дальнейших трендах развития систем градостроительства, в частности, анализируются процессы агломерационного развития как перспективы решения ряда насущных проблем урбанизированных территорий. Рассматривается роль субурбанизационных процессов в системе агломерационного развития как формы обеспечения комфортного сосуществования в системе «человек-природа-урбанизированная среда».

Ключевые слова: градостроительная система; территория; урбанизированное пространство; этапы развития градостроительных систем; субурбанизация.

Abstract

Viatkin Konstantyn, PhD, associate professor, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.

Stages development of urban construction systems: retrospective analysis and trends.

The article is devoted to the analysis of the historical development of the basic principles of urban planning: from the stage of development of primary cities to modern approaches to the formation of a comfortable urbanized space. Each stage of civilizational development, with its own task of practically ensuring the life of a person with various social and social needs, influences the formation of the human environment - an urbanized space with a set of functional characteristics that can satisfy the population at a certain technological, socio-economic and social levels of development. Each subsequent stage in the development of urban planning systems accumulates the advanced achievements of the previous stages and is characterized by the search for ways to meet the new needs of the population, formed as a result of the development of society, technological development and environmental factors. The article analyzes the retrospective development of urban planning systems, their basic principles and characteristics. The authors of studies on the development of urban planning and leading urban planners of different historical eras have been identified. The staging of the development of urban planning systems has been improved by conducting a retrospective analysis and defining the principles of the formation of urban planning systems in different historical periods. It is proposed to supplement the classical stages in the development of urban planning systems that characterize the current state of urban planning and its promising trends. As a result of the analysis, ideas are formed about further trends in the development of urban planning systems, in particular, the processes of agglomeration development are analyzed as prospects for solving a number of pressing problems of urbanized territories. The role of suburbanization processes in the system of agglomeration development as a form of ensuring comfortable coexistence in the system “man-nature-urbanized environment” is considered.

Keywords: urban planning system; territory; urban space; stages of development of urban systems; suburbanization.